

Vahiy, Sünnet ve Gelenekler

Kasım Bey: “Peygamber Efendimiz (asm), malûm, kimi gelenekleri derhal kaldırmış, kimilerini zamanla kaldırmış, kimilerini ise bırakmış ve kaldırmamıştır. Peygamberimizin (asm) kaldırmadığı ve yaşanmasında sakınca görmediği gelenekler de bizim için sünnet oluyor mu?”

Cenâb-ı Hakk'ın, “O ancak vahiy ile konuşur!” 1 buyurduğu Peygamber Efendimiz'in (asm), sözleri gibi hareket ve davranışları da, tavır ve muameleleri de, tercih ve teşvikleri de hiç şüphesiz vahyin kontrolü ve tasvibi altında bulunmaktaydı. Kâinât Hâlık'ı, “De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın” 2 âyetiyle buna işâret etmektedir. İçimizden çıktığı, bizim sıkıntıya uğramamızın kendisine gayet ağır geldiği, bizi düşkünlük derecesinde sevdiği, bize karşı fevkalâde şefkatli ve merhametli olduğu³ yine Kur'ân tarafından haber verilen Fâhr-i Kâinat Efendimizin (asm) bir kısım tercihlerini o günün örf ve âdetine bağlayarak ayıklamak ve bırakmak, bize kemâlât olarak hiçbir şey kazandırmaz.

Hiç şüphesiz Peygamber Efendimiz de (asm) hür iradesi, inisiyatifi, feraseti ve kendi içtihadı ile bir takım tercihler yapıyor ve bir takım seçimlerde bulunuyordu. Bu böyle de olmalıydı, çünkü O (asm) da insandı! Karşılaştığı geleneklerin, örf ve âdetlerin bir kısmını elbette kendi içtihadı ile tasvip ediyor, bir kısmını da şüphesiz kendi görüşü ile sakındırıyordu. Ancak bütün bunlarda vahyin denetiminin ve tasvibinin olmadığını söyleyemeyiz! O'nun (asm) gerek irâdî veya beşerî tercihlerinin, gerekse örf ve geleneklerle ilgili içtihadî tasvip veya îkazlarının, hayatı süresince ardı arkası kesilmeden devam eden “vahy-i mahz” ile “yüzde yüz” örtüştüğünü görmek ve her inisiyatif ve içtihadı ile isâbet ettiğini müşâhede etmek bizim için yeterlidir.

Vahyin iki kısım olduğunu beyan eden Bedüzzaman, bunları şöyle tasnif eder:

1- Vahy-i sarîhtir, yani açık vahiydir. Bu tür vahiyde Peygamber Efendimiz (asm) sırf bir tercümândır, sadece mübelliğdir, aslâ bir harf bile müdâhalesi yoktur. Kur'ân

âyetleri veya bazı hadîs-i kudsîler gibi.

2- Vahy-i zımnîdir. Yani kapalı ve gizli olarak gelen vahiydir. Allah Resûlü (asm) bu çerçevede de âdetâ “vahiy yağmuruna” tâbi tutuluyordu. Bu gurupta gelen vahiy veya ilhamlar Allah Resûlünün (asm) mübârek kalbine mânâ olarak intikal eder; Allah Resûlü (asm) bu mânâları kendi sözleriyle, kendi tafsîlâtı veya tasvîrâtı ile beyan ederdi. Tafsîlât ve sözlerinde bazen yine vahye veya ilhama mazhar olur; bazen de kendi ferâsetine ve içtihadına dayanırdı. Kendi içtihadı ile yaptığı tafsîlâtı ve tasvîrâtı ise bazen risâlet vazifesi noktasındaki ulvî ve kudsî kuvvet ile beyan eder; bazen de örf, âdet veya efkâr-ı âmme seviyesine göre beşeriyeti noktasında beyan ederdi.⁴

Sünnet-i Seniyye’yi de iki mertebeye ayıran Saîd Nursî Hazretleri; bunları şöyle sıralar:

1- Vâcîp hükmündedir, terk edilmezler. Hiçbir cihette değiştirilmezler. 2- Nâfile hükmündedir.

Nâfileler de iki kısımdır: 1- İbâdetlerde bulunan Sünnet-i Seniyyelerdir. Bunları değiştirmek de bid’attir.

2- “Âdâb” denilen, Peygamber Efendimiz’in (asm) diğer davranış ve muâmeleleridir. Bunlara uymamaya bid’at denilmezse de, onların nûrundan ve hakîkî edepten istifâde etmemek demektir. Örf ve âdetten tasvip buyurduğu davranışlarıyla, fitrî ve beşerî muâmelelerde Resûl-i Ekrem’in (asm) tevâtürle mâlûm olan hareketlerine ve davranışlarına ittibâ eden, âdetini ibâdete çevirmiş olur. Ve o âdâptan mühim bir feyiz alır. En küçük bir âdâbı gözetmek, doğrudan Resûl-i Ekrem’i (asm) hatırlatır ve kalbe bir nûr verir.⁵

Cenâb-ı Hak, Sünnet-i Seniyye’den hissemizi ziyâde kılsın, âmin.

Dipnotlar:

1- Necm Sûresi, 53/4;

2- Âl-i İmrân Sûresi, 3/31;

3- Tevbe Sûresi, 9/128;

4- Mektûbât, s. 94;

5- Lem’alar, s. 58.